

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 23 april 1936 kl. 9 f. m.

*Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande,
nr 12, angående utsträckt tillämpning av kungörelsen
angående upphandling av lantbruksprodukter m. m.
för statens behov jämte tillhörande följdförfattningar.*

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 282, hava herrar *Eriksson* i Toftered och *Pettersson* i Dahl hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att kungörelsen den 30 juni 1934 (nr 392) angående upphandling av lantbruksprodukter m. m. för statens behov med till densamma hörande följdförfattningar erhåller förlängd tillämpning tills vidare efter innevarande års utgång.

Motionen.

I motionen erinras om, att ifrågakvarande författning (1934: 392) som stadgar, att upphandling för statens behov av lantbruksprodukter m. m. i regel skall ske från producentsammanslutningar, upphör att gälla med utgången av år 1936, samt framhålles önskvärdheten av en förlängd giltighetstid för bestämmelserna. I övrigt får utskottet beträffande motiveringen hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtanden från lantbruksstyrelsen och kommerskollegium, vilket i sin tur hört handelskamrarna i riket. Utskottet har därjämte berett Sveriges allmänna lantbrukssällskap och Riksförbundet Landsbygdens Folk tillfälle att yttra sig i frågan.

Yttranden.

Lantbruksstyrelsen har åberopat den inställning, styrelsen tagit till denna fråga i samband med tillkomsten av 1934 års lagstiftning på området. Styrelsen hade därvid ansett sig böra i huvudsak tillstyrka bifall till 1933 års upphandlingssakkunnigas förslag men framhållit, att den tilltänkta lagstiftningen helst borde få provisorisk karaktär.

Styrelsen har vidare anfört: "Erfarenheten under den tid, varunder förevarande bestämmelser varit gällande, synes också giva vid handen, att den nya upphandlingsformen knappast spelat någon roll för det allmänna prisläget å respektive produkter. Leveranserna till statliga institutioner hava emellertid i större omfattning än eljest torde hava blivit fallet överflyttats från enskilda affärsmän till producentorganisationer. I vad mån detta haft någon större betydelse för producenterna, är dock svårt att avgöra.

Å andra sidan torde olägenheterna för det allmänna knappast hava blivit så stora, som man kunnat förvänta, då producentorganisationerna synas hava bedrivit en viss konkurrens sins emellan. Detta torde åtminstone delvis bero därpå, att ett jämförelsevis stort antal lokala producentorganisationer av länsstyrelserna förklarats behöriga att avgiva anbud enligt förenämnda kungörelse.

De särskilda bestämmelserna rörande upphandling av fisk och trädgårdsprodukter torde, åtminstone vad sistnämnda produkter beträffar, hittills hava spelat en obetydlig roll. De kunna emellertid, sedan numera producenternas avsättning jämväl på dessa områden synas hava blivit bättre ordnade eller på väg att så bliva, få en ökad betydelse.

Även om lantbruksstyrelsen, såsom av det anförda framgår, finner ifrågasättande bestämmelser icke vara av större betydelse för produktionen, anser styrelsen dem dock vara till visst gagn för densamma. En förlängning av bestämmelsernas giltighet synes lantbruksstyrelsen därför, ur de synpunkter styrelsen har att företräda, vara lämplig. Ifrågasättas må dock, huruvida eventuellt förlängd tillämpning av förevarande bestämmelser icke bör medgivas allenast för viss tid, exempelvis ytterligare tre år.”

Kommerskollegium har erinrat om de betänkligheter, som kollegium givit uttryck för i samband med tillkomsten av nuvarande lagstiftning, samt meddelat, att av de handelskamrar, som yttrat sig i ärendet, allenast två tillstyrkt motionen under det de övriga yttrat sig i avstyrkande riktning. Kollegium har därjämte för egen del anfört följande:

”De avvikelser från eljest gällande föreskrifter rörande upphandling för statens behov, som innefattas i nu förevarande kungörelse, äro, såsom framgår av ovan återgivna uttalande av upphandlingssakkunniga, närmast motiverade av krisförhållandena inom jordbruksnäringen och en önskan att lämna visst stöd åt lantbrukarnas kooperativa försäljningsorganisationer, intill dess nämnda organisationer vunnit erforderlig styrka. Kungörelsen har med hänsyn härtill erhållit allenast provisorisk giltighet. Under sådana förhållanden utgår kollegium från att giltighetstiden för kungörelsen icke förlänges utan att dessförinnan utredning verkställts rörande verkningarna i olika hänseenden av de nuvarande bestämmelserna.

I flera av de avgivna yttrandena har — jämte det principiella invändningar riktats mot den monopolställning som producentsammanslutningarna erhållit i fråga om de statliga leveranserna av lantbruksprodukter m. m. — framhållits, att nämnda organisationer nu vuxit sig så starka, att det med de nuvarande bestämmelserna avsedda syftet vunnits. Denna fråga liksom även de upphandlande myndigheternas erfarenheter av de nuvarande bestämmelserna torde emellertid böra bliva föremål för närmare utredning, därvid även bör så vitt möjligt

undersökas om och i vad mån den nuvarande ordningen för upphandling kan anses hava medfört ökade kostnader för de upphandlande myndigheterna.

• Då Kungl. Maj:t, som i administrativ ordning utfärdat de nuvarande bestämmelserna i ämnet, icke lärer underlåta att föranstalta om den för bedömande av frågan om förlängd giltighet för ifrågavarande bestämmelser erforderliga utredningen, synes förevarande motion icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.”

• *Sveriges allmänna lanbrukssällskap* har anfört, att erfarenheterna av ifrågavarande kungörelses tillämpande enligt sällskapets mening i allmänhet varit gynnsamma. Det synes vidare sällskapet, att samma motiv, som år 1934 talade för ett överlämnande i ökad omfattning av statsleveranser till jordbrukets ekonomiska organisationer, ävenledes nu föreligga. Sällskapet ville därför med understrykande av de synpunkter, som framfördes i dess yttrande till upphandlingsakkunniga, tillstyrka, att ifrågavarande kungörelse måtte förlänas utsträckt tillämpning tills vidare efter 1936 års utgång.

Sällskapet förordade emellertid strängare tillämpning av bestämmelserna, bl. a. i fråga om auktorisation av sammanslutningar för leverans i syfte att förhindra uppkomst av bulvanföretag. En obegränsad plikt att godtaga lägsta pris vid upphandling för allmänt behov, borde enligt sällskapets mening ej tillmätas avgörande betydelse för avbördandet av ett anbud från sammanslutning, med hänsyn särskilt till vikten att ej lägga hinder i vägen för dessa sammanslutningars strävan att åstadkomma goda och ensartade kvaliteter av jordbrukets produkter.

Riksförbundet Landsbygdens Folk har framhållit, hurusom författningsbestämmelserna 1934 utan tvivel varit till stor nytta såväl för producenterna som för den köpande parten. Det vore också ett allmänt önskemål bland jordbrukarna, att denna kungörelse erhöles förlängd tillämpning. Något skäl att upphäva kungörelsen finnes det enligt förbundets mening icke, varför förbundet förordade bifall till det i motionen framförda yrkandet.

För egen del får *utskottet* anföra följande:

Utskottet.

Med motionärerna delar utskottet uppfattningen, att det skydd, som nu gällande författningar om uppköp av lantbruksprodukter m. m. hittills utgjort, varit till gagn för jordbruket. I likhet med lantbruksstyrelsen anser emellertid utskottet, att bestämmelserna vid eventuell förlängning icke böra erhålla giltighet tills vidare, d. v. s. för en obestämd tid framåt, utan begränsas till viss tid. Lantbruksstyrelsen har i dylikt hänseende föreslagit tre år. Härtill ansluter sig utskottet. Den utredning om behövligheten av fortsatta bestämmelser på förevarande område, som synes böra föregå ett definitivt ställningstagande till

frågan om producentsammanslutningarnas framtida ställning och för-
måga att hävda sina och jordbrukets intressen, lärer under sådana för-
hållanden hinna göras under denna treårsperiod. Utskottet vill även
i detta sammanhang hava utsagt, att det enligt utskottets mening varit
önskvärt, om motionärerna i sitt krav på förlängning jämväl medtagit
föreskrifterna om upphandling av bränsle för allmänt behov samt före-
slagit viss komplettering av bestämmelserna om uppköp av spannmål
att omfatta jämväl ärter.

Under åberopande av vad utskottet här ovan anfört samt med hänsyn
tagen särskilt till lantbruksstyrelsens utlåtande över motionen får ut-
skottet hemställa,

att andra kammaren för sin del måtte med bifall så-
tillvida till motionen besluta att hos Kungl. Maj:t hem-
ställa om förlängning under tre år, räknat från den 1
januari 1937, av giltighetstiden för kungörelsen den 30
juni 1934: nr 392 jämte till densamma hörande följd-
författningar.

Stockholm den 17 april 1936.

På utskottets vägnar:

OTTO WALLÉN.

Närvarande: herrar Wallén, Hällgren, Fält, Johansson i Djurnäs, Petersson i Stor-
gården, Englund, Gustafson i Dädesjö, Hansson i Rubbestad, Hansson i Vännäsby och Norell.